

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Ocjena rizika po finansijsku stabilnost

- prvo polugodište 2022. godine

Izdanje 1: 11/2022. godine

Kazalo:

Spisak grafikona.....	1
Spisak tablica	1
Kratice.....	2
Sažetak	3
1. Makroekonomski trendovi i rizici po financijsku stabilnost.....	4
2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora.....	9
2.1. Osnovni nalazi testa na stres solventnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine.....	14
2.2. Osnovni nalazi testa na stres likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine	17
3. Strukturne i regulatorne promjene u financijskom sektoru.....	19

Uredništvo:

- mr. Marko Vidaković
- Vesna Papić
- Belma Mahmutović
- Dragana Mišanović

Spisak grafikona

Grafikon 1: Mapa makrofinancijskih rizika	4
Grafikon 2: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i Euribor	5
Grafikon 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene	5
Grafikon 4: Ukupna potrošnja energije, prema izvorima	6
Grafikon 5: Neto plaće, godišnja promjena	7
Grafikon 6: Dijagram FSI bankarskog sektora	9
Grafikon 7: Kvaliteta kreditnog portfelja	10
Grafikon 8: Procjena finansijskog ciklusa BiH	10
Grafikon 9: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope	11
Grafikon 10: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope	11
Grafikon 11: Struktura novoodobrenih kredita stanovništvu prema kamatnoj stopi	12
Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	12
Grafikon 13: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu	13
Grafikon 14: Pokazatelji profitabilnosti	13
Grafikon 15: Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora	15
Grafikon 16: Rezerviranja za kreditni rizik	15
Grafikon 17: Utjecaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala, Ekstremni scenarij 2	16
Grafikon 18: Neto likvidnosni odljevi zaključno sa Q2 2022. godine	17
Grafikon 19: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima	18
Grafikon 20: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor	18

Spisak tablica

Tablica 1: Odabrani pokazatelji iz bankarskog sektora BiH	13
Tablica 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres	14

Kratice

BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
ECB	Europska središnja banka
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
KM	Konvertibilna marka
LCR	Koeficijent pokrića likvidnosti (Liquidity Coverage Ratio)
MREL	Metodologija za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
NSFR	Koeficijent neto stabilnog financiranja (Net Stable Funding Ratio)
USD	Američki dolar

Sažetak

- Visoka i brzo rastuća inflacija te snažniji rast ekonomske aktivnosti od prvobitnih očekivanja obilježili su prvu polovinu 2022. godine, kako u BiH tako i na globalnoj razini. Uslijed jačanja rizika iz međunarodnog okruženja došlo je do blagog rasta ukupne izloženosti financijskog sektora makrofinancijskim rizicima.
- Pokazatelji financijskog zdravlja na kraju prvog polugodišta 2022. godine potvrdili su stabilnost i otpornost bankarskog sektora na rizike iz makroekonomskog okruženja. Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost povećavaju sposobnost banaka za apsorpciju rizika, čemu u prilog govore i rezultati provedenih testiranja na stres solventnosti i likvidnosti, koji ukazuju da je bankarski sektor u mogućnosti da amortizira veoma snažne makroekonomske šokove pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Pokazatelji financijskog ciklusa ukazuju da je kreditna aktivnost i dalje slaba s obzirom da se financijski ciklus nalazi u negativnoj teritoriji, te da je u promatranom razdoblju došlo do dodatnog produbljivanja negativnog jaza omjera kredita i BDP-a. I pored jačanja rizika iz makroekonomskog okruženja, zaključno sa krajem prvog polugodišta 2022. nisu zabilježene naznake jačanja kreditnog rizika. Također, rast referentnih kamatnih stopa na tržištu eurozone nije se odrazio na rast kamatnih stopa u bankarskom sektoru BiH do kraja prve polovine 2022. godine. U narednom razdoblju može se očekivati postupni rast kamatnih stopa i jačanje kreditnog rizika.
- Kao ključne aktivnosti vezane za jačanje pravnog i regulatornog okvira za poslovanje banaka u BiH u tekućoj godini mogu se izdvojiti: povećanje iznosa osiguranih depozita i donošenje Metodologije za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL).

1. Makroekonomski trendovi i rizici po financijsku stabilnost

Unatoč pozitivnim ekonomskim trendovima u BiH tijekom prvog polugodišta 2022. godine, ukupna izloženost financijskog sektora sustavnim rizicima je u porastu uslijed postojećih geopolitičkih kretanja i velike neizvjesnosti, te s tim u vezi visoke i još uvijek rastuće inflacije potaknute slabijom dostupnošću energenata i poremećajima u lancima opskrbe. Rast cijena energenata jedan je od ključnih globalnih problema koji će se u narednom razdoblju u znatnoj mjeri odraziti na rast troškova poslovanja poduzeća, kao i na životni standard stanovništva u BiH. Pooštravanje monetarnih politika širom svijeta prelijeva se na financijska tržišta, a rast EURIBOR-a počinje postupno da se odražava i na financijski sektor u BiH.

Ukupna izloženost financijskog sektora makrofinancijskim rizicima u prvoj polovini 2022. godine se povećala, prvenstveno pod utjecajem globalnih rizika koji su prvi put prešli iz teritorije niskog rizika u teritoriju blago visokog stupnja rizika (vrijednost ocjene razine rizika iznad 5 na grafikonu 1).

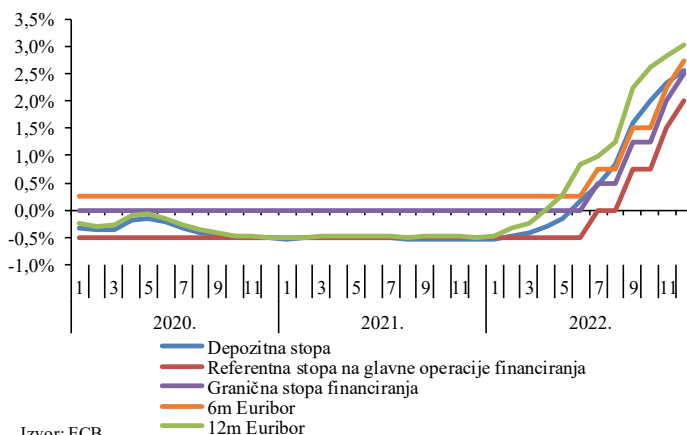
Ukupni rizici koji dolaze iz međunarodnog okruženja značajno su

povećani u odnosu na kraj 2021. godine, a uslijed povećane neizvjesnosti zbog dodatnih poremećaja u lancima opskrbe i rasta cijena energenata i hrane uzrokovanih ratom u Ukrajini, međunarodne financijske institucije su naniže korigirale projekcije rasta za tekuću i narednu godinu. Usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih izvoznih partnera doprinosi rastu rizika koji dolaze iz međunarodnog okruženja i prelijevaju se na domaću ekonomiju. Povećanje obujma vanjskotrgovinske razmjene, uz produbljivanje deficita platne bilance povećalo je rizike iz međunarodnog okruženja, imajući u vidu očekivano smanjenje vanjske potražnje u narednom razdoblju. Kao odgovor na nagli rast inflacije, vodeće središnje banke u svijetu počele su sa pooštravanjem monetarnih politika, te su tijekom 2022. godine po nekoliko puta povećavale svoje referentne kamatne stope. Nakon višegodišnjeg razdoblja u kojem je EURIBOR bilježio negativne vrijednosti, stope EURIBOR-a svih ročnosti započele su rast u 2022. godini, pri čemu se u drugoj polovini 2022. godine, nakon što je ECB počela podizati referentne kamatne stope, njihov rast drastično ubrzao (grafikon 2).

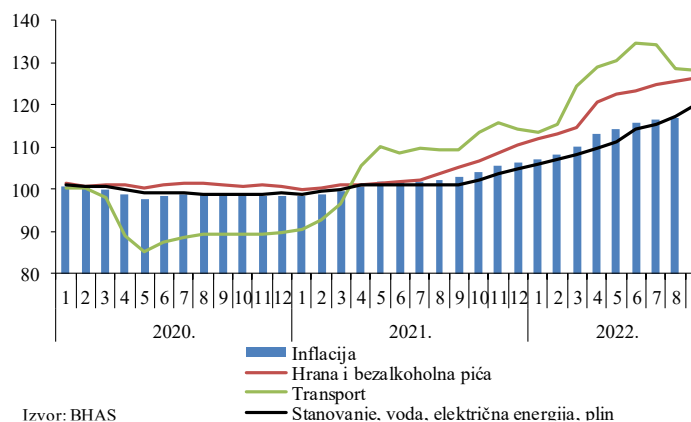
Grafikon 1: Mapa makrofinancijskih rizika

Rast referentnih kamatnih stopa će se u narednom razdoblju neminovno odraziti i na porast kamatnih stopa u BiH. S druge strane, aprecijacija američkog dolara u odnosu na euro i većinu svjetskih valuta neće imati značajnije izravne implikacije po bh. ekonomiju, imajući u vidu nizak udio vanjskog duga BiH u američkim dolarima u ukupnoj vanjskoj zaduženosti BiH (oko 5% vanjskog duga BiH odnosi se na dug u dolarima).

Grafikon 2: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i Euribor

Porast rizika u domaćem makroekonomskom okruženju u prvoj polovini 2022. godine u najvećoj mjeri je prouzrokovao snažnim rastom inflacije koji se trenutno ocjenjuje najznačajnijim rizikom po domaću ekonomiju. Ubrzan rast potrošačkih cijena započeo je već u drugoj polovini 2021. godine, a od ožujka 2022. godine stope inflacije bilježe dvoznamenkaste vrijednosti. Prosječan rast inflacije u prvih devet mjeseci 2022. godine iznosio je 13,3% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Na inflatorne pritiske u BiH dominantno su utjecale potrošačke cijene u kategorijama hrane i transporta (grafikon 3), koje bilježe rekordne vrijednosti i na globalnoj razini. Posljednji dostupni podatci ukazuju i na ubrzan rast potrošačkih cijena u kategoriji stanovanje u koju spadaju cijene vode, električne energije, plina i drugih energenata. Na grafikonu 4 prikazana je ukupna potrošnja energije u BiH prema izvorima. S obzirom na to da je u 2022. godini došlo do rasta cijena plina, važno je napomenuti da prema posljednjim dostupnim podacima Međunarodne agencije za energiju, plin čini samo 3,3% ukupne potrošnje energije u BiH, što između ostalog ukazuje da je naša zemlja manje izložena riziku nedostatka ovog energenta u usporedbi sa većinom zemalja EU. Mnogo značajniji udio u ukupnoj potrošnji ima električna energija sa 22%, no cijene električne energije za stanovništvo i gospodarstvo u 2022.

Grafikon 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene

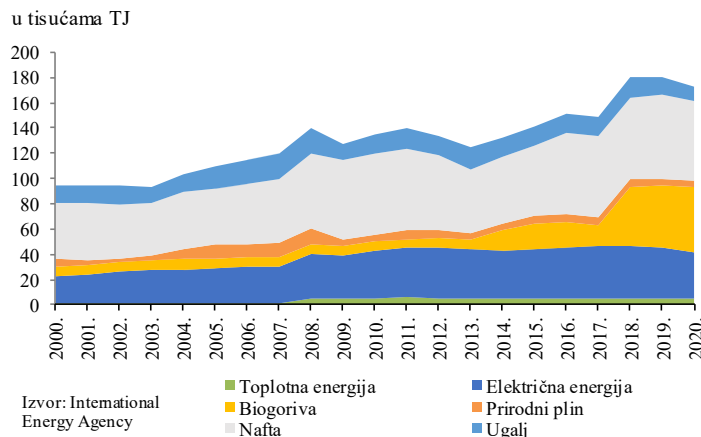
godini bile su ograničene mjerama entitetskih vlada, čime je uspješno amortiziran rizik od prekomjernog rasta cijena električne energije. S obzirom na udio biogoriva od 27,4% u ukupnim energetske izvorima, rekordan rast cijene peleta od oko 200% tijekom 2022. godine primorao je entitetske vlade na donošenje harmonizirane odluke o određivanju maksimalne

cijene po toni peleta, dok je Vijeće ministara BiH donijelo Odluku o privremenoj zabrani izvoza određenih šumskih drvnih sortimenata i proizvoda od drveta, uključujući i pelet, koja će važiti do kraja siječnja 2023. godine. Ovakva odluka je ublažila energetske cjenovni šok zadržavajući cijenu peleta na približno 85% višoj razini u usporedbi sa prosječnom cijenom prethodne godine. Nafta kao najzastupljeniji energent sa oko 37% u ukupnoj potrošnji energije, te neto uvozni energent čija se cijena određuje na globalnom tržištu, dominirajući je čimbenik transmisije energetske šokova na inflaciju u BiH. Dodatan pritisak pomenutog šoka je i aprecijacija USD prema EUR jer su sve ugovorene cijene nafte na globalnim tržištima u USD. Za razliku od pojedinih vlada u regiji i svijetu, u BiH tijekom 2022. godine nije bilo intervencija Vlade kojima bi se utjecalo na cijene nafte kroz opciono smanjivanje ili ukidanje trošarina za određeno vremensko razdoblje ili ograničavanje cijena kroz subvencije za pojedine kategorije stanovništva i gospodarstva.

Izuzev snažnog rasta inflacije, pozitivni trendovi u domaćem makroekonomskom okruženju u značajnoj mjeri su ublažili rast makroekonomskih rizika u BiH u prvoj polovini 2022. godine. Rast domaće ekonomske aktivnosti nastavljen je u prvom polugodištu (5,9%), a usporavanje ekonomske aktivnosti može se očekivati u drugom dijelu 2022. godine uslijed snažnog rasta cijena sirovina, energije i hrane. Rast ekonomske aktivnosti u prvoj polovini godine utjecao je na nastavak pozitivnih trendova na tržištu rada koje se ogledaju u smanjenju stope nezaposlenosti, koja je prema Anketi o zaposlenosti u drugom tromjesečju 2022. iznosila 15,7%, kao i rastu nominalnih plaća. Ipak, ovi pokazatelji ne ukazuju na rast životnog standarda stanovništva, uzimajući u obzir rastuću inflaciju koja smanjuje realni dohodak stanovništva (grafikon 5).

Pozitivna kretanja zabilježena u fiskalnom sektoru kratkoročno su povećala fiskalni prostor i poboljšala fiskalnu poziciju zemlje, što je utjecalo na blago smanjenje rizika iz fiskalnog sektora

Grafikon 4: Ukupna potrošnja energije prema izvorima

po financijsku stabilnost. Smanjenje rizika iz fiskalnog sektora u prvom polugodištu 2022. proizašlo je iz nastavka rasta prihoda sektora generalne vlade i rasta proračunskog suficita na razini BiH na konsolidiranoj osnovi. Do kraja godine se može očekivati povećani rast proračunskih izdataka, dominantno pod utjecajem različitih mjera i programa podrške stanovništvu, a posebno socijalno

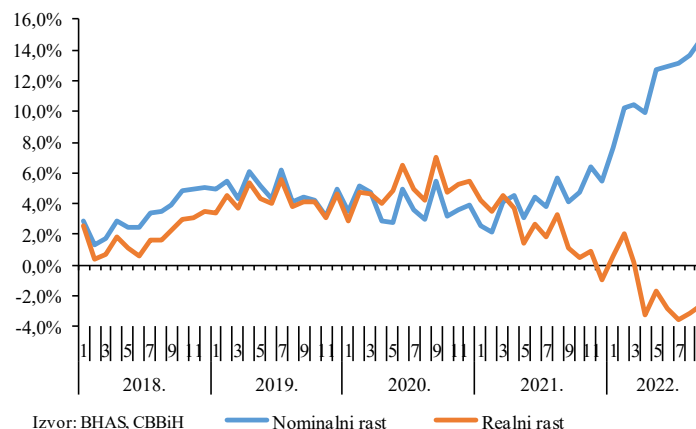
najugroženijim kategorijama, u cilju ublažavanja negativnih posljedica uzrokovanih snažnim rastom inflacije. Javni dug BiH u 2022. godini je ostao na približno istoj razini kao i u prethodnoj godini. Zaključno sa krajem prvog polugodišta 2022. godine, ukupni javni dug BiH je iznosio 12,8 milijardi KM, od čega se 76% odnosi na vanjski dug. Imajući u vidu da BiH i dalje spada u red srednje zaduženih zemalja, s udjelom javnog duga u odnosu na BDP od 32,35%, rizik po stabilnost javnih financija također je ocijenjen kao umjeren u srednjem roku.

Makroekonomski rizici koji proizlaze iz platne bilance su povećani u prvoj polovini godine, što je dominantno posljedica snažnog rasta trgovinskog deficita. Ipak, unatoč rastu nominalnog deficita, kao i deficita u odnosu na BDP, još uvijek ne postoji značajnija bojazan da deficit tekućeg računa neće biti adekvatno pokriven od strane financijskih kategorija platne bilance, odnosno da će predstavljati prijetnju po ekonomsku ili financijsku stabilnost BiH u 2022. godini.

Ukupni monetarni i financijski uvjeti u prvoj polovini 2022. godine su blago pooštreni, što je u najvećoj mjeri rezultat pada realne novčane mase i blage promjene kreditnih standarda. Snažan rast inflacije uz odsustvo rasta kamatnih stopa rezultirao je dodatnim smanjenjem razine realnih stopa. I pored toga nije zabilježen značajniji rast kredita privatnom sektoru, pa je vrijednost pokazatelja koji mjeri jaz omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a duboko u negativnoj teritoriji. Uz pogoršanje makroekonomskih, financijskih i monetarnih uvjeta, smanjena je sklonost investitora ka riziku, pa su tako zabilježena pogoršanja u svim sektorima koji se odnose na investiranje u prvoj polovini godine (priljev izravnih stranih investicija, portfelj investicija itd.).

Prema raspoloživim podacima o cijenama nekretnina u segmentu novogradnje, trend rasta cijena nekretnina nastavljen je i u 2022. godini. S obzirom da je značajan rast cijena nekretnina prisutan od početka COVID krize, navedeno može ukazivati na moguće neravnoteže na tržištu nekretnina.

Grafikon 5: Neto plaće, godišnja promjena

Naime, pooštavanje uvjeta financiranja u kombinaciji sa padom realnog dohotka moglo bi u narednom razdoblju utjecati na pad tražnje za nekretninama, što bi u konačnici imalo utjecaj i na kretanje cijena nekretnina.

Projekcije ekonomskih kretanja u BiH za razdoblje 2022.-2024. godina vrše se u uvjetima izuzetno visoke neizvjesnosti i povećanih rizika, koji prevashodno proizlaze iz daljnjeg tijeka rata u Ukrajini. Iako je izravni utjecaj rata u Ukrajini na BiH ekonomiju ograničen, neizravni utjecaj kroz destabilizaciju globalnih ekonomskih tržišta i jačanje inflatornih pritiska predstavlja izuzetno visok rizik po ekonomska kretanja u BiH. Stoga, unatoč neočekivano visokom realnom rastu BDP-a u prvoj polovini 2022. godine od 5,9% na godišnjoj osnovi, makroekonomski rizici za drugu polovinu 2022. godine i za srednjoročno razdoblje (2023.-2024. godina) nisu ublaženi, pa se u skladu sa tim očekuje značajno usporavanje bh. ekonomskih aktivnosti, počevši od druge polovine 2022. godine. Uslijed očekivanog ekonomskog usporavanja u drugoj polovini godine, realna godišnja stopa ekonomska rasta za 2022. godinu je projicirana na razini od 4,1%, što je značajno blaža stopa ekonomskog rasta od one zabilježene u prvoj polovini godine. U 2023. godini očekuje se da će realna stopa rasta BDP-a dodatno usporiti na 0,9%, dok će u 2024. godini ekonomski rast iznositi 1,0%.

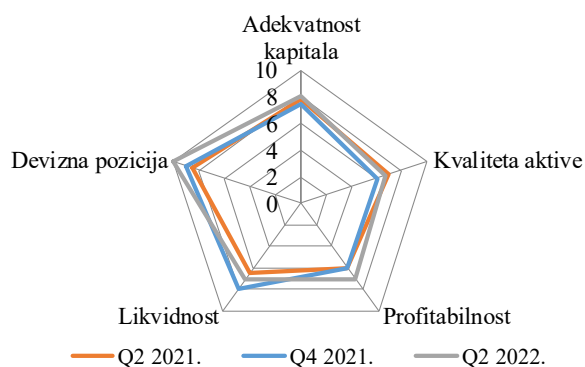
Inflacija kao ekonomska varijabla koja je obilježila 2022. godinu, nastaviti će bilježiti dvoznamenkaste stope rasta do kraja ove godine, dok se ukupna inflatorna stopa za 2022. godinu prognozira na razini od 14,4%. Unatoč očekivanom slabljenju pritiska na potrošačke cijene u naredne dvije godine, stopa inflacije će ipak ostati iznad dugoročnog prosjeka u BiH. Tako se očekuje stopa inflacije od 6,1% u 2023. godini i 3,0% u 2024. godini. Ipak, potrebno je istaći da je inflacija ekonomski pokazatelj za koji su vezani značajni rizici, zbog čega bi prognoze za ovaj pokazatelj mogle biti podložne čestim revizijama u srednjoročnom razdoblju. Imajući u vidu neizvjesnost oko trajanja rata u Ukrajini, posebno na njegov utjecaj na globalne cijene u energetsom i prehrambenom sektoru, rizik nastavka nepovoljnih inflatornih kretanja ostaje povišen. Uslijed kontinuiranih inflatornih pritisaka na globalnoj razini koji se prelijevaju i na bh. tržište, očekuje se smanjenje realnog dohotka stanovništva u BiH, što će se posljedično odraziti i na privatnu potrošnju, kao najveću kategoriju u strukturi BDP-a, te konačno na BDP. Stoga, inflacija će ostati ekonomska kategorija na kojoj će biti dominantan fokus u pogledu budućih projekcija, a čije će kretanje determinirati i ukupnu ekonomsku aktivnost u srednjoročnom razdoblju.

2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora

Iako se prema svim dostupnim podacima za kraj prvog polugodišta 2022. godine može zaključiti da je bankarski sektor u BiH zdrav i otporan na postojeće rizike, događanja na međunarodnoj geopolitičkoj i posljedično ekonomskoj sceni stavit će i ovaj sektor pred nove izazove, te će od načina njegovog prilagođavanja novonastaloj situaciji i mjera koje će poduzimati nadležni regulatori ovisiti i razina izloženosti rizicima i njihovi efekti po pojedinačne banke i bankarski sektor u cjelini. Prvi val krize prouzrokovane ratom u Ukrajini i sankcijama uvedenim bankama u ruskom vlasništvu koje su bh. bankarskom sektoru izazvale šok likvidnosti u prvom tromjesečju 2022., uspješno je prevaziđen prvenstveno zahvaljujući brzom i učinkovitoj intervenciji domaćih regulatora, ali i dobroj likvidnosnoj poziciji banaka koje su mogle apsorbirati kratkoročne likvidnosne šokove. Izazovi koji su pred bankarskim sektorom, a koji su također posljedica trenutne geopolitičke situacije u svijetu, vezani su za pooštrevanje monetarnih politika koje se prelijeva na međunarodna financijska tržišta. Kretanje EURIBOR-a neminovno će voditi postupnom rastu kamatnih stopa u BiH, koji će neizravno uzrokovati rast kreditnog rizika. Dodatno, uslijed snažnog rasta inflacije koji će otežavati servisiranje duga privatnog sektora, može se očekivati jačanje kreditnog rizika u srednjem roku.

Na temelju dijagrama pokazatelja financijskog zdravlja predstavljenog na grafikonu 6, može se zaključiti da je bankarski sektor BiH stabilan i da je otpornost sektora na rizike povećana u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kao i u odnosu na kraj 2021. godine. Ocjene pokazatelja su poboljšane u segmentima profitabilnosti, kvaliteta aktive, kapitaliziranosti i deviznog rizika, dok je jedino ocjena u segmentu likvidnosti blago pogoršana u odnosu na kraj prethodne godine uslijed likvidnosnog šoka povezanog sa početkom rata u Ukrajini i problemima u poslovanju banaka u ruskom vlasništvu koji je zabilježen u prvom tromjesečju 2022. godine. I pored jačanja rizika u makroekonomskom okruženju i okončanja privremenih mjera regulatora koje su imale za cilj ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih pojavom koronavirusa, do kraja prvog polugodišta 2022. godine nije došlo do materijalizacije kreditnog rizika. Naprotiv, višegodišnji trend poboljšanja pokazatelja kvaliteta aktive

Grafikon 6: Dijagram FSI bankarskog sektora

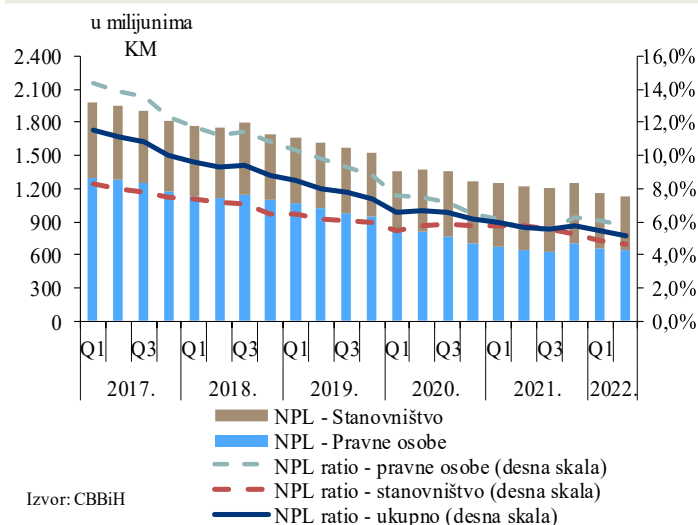
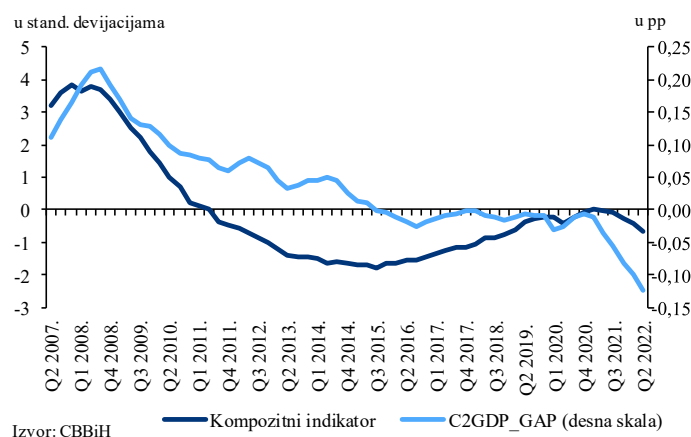

Izvor: CBBiH

na sustavnoj razini je nastavljen i u prvoj polovini 2022. godine (grafikon 7). Poboljšanje kvalitete kreditnog portfelja prisutno je u gotovo svim bankama, tako da je kreditni rizik znatno smanjen. Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima na kraju prvog polugodišta 2022. godine iznosio je 5,19%. Uz smanjenje vrijednosti nekvalitetne aktive, poboljšanju pokazatelja kvalitete aktive u prvom polugodištu 2022. godine doprinio je i

rast ukupne financijske aktive. Nakon odsustva kreditnog rasta u prvom tromjesečju 2022. godine, u drugom tromjesečju dolazi do blagog oporavka kreditne aktivnosti. Zahvaljujući intenziviranju kreditne aktivnosti u drugom tromjesečju, u prvom polugodištu 2022. godine krediti privatnim poduzećima su zabilježili rast od 4,7% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su krediti stanovništvu bilježili rast od 3,2%.

Pokazatelji financijskog ciklusa ukazuju da je kreditna aktivnost i dalje slaba, te se financijski ciklus nalazi duboko u negativnom teritoriju (grafikon 8). U prvoj polovini 2022. godine došlo je do dodatnog produbljivanja negativnog jaza omjera kredita i BDP-a, koji iznosi čak -12%, što ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost bez vidljivog rizika od pregrijavanja. Kompozitni pokazatelj financijskog ciklusa¹ također ukazuje na negativan ciklus od oko -0,65 standardnih devijacija. Na temelju procijenjenih doprinosa svake od korištenih varijabli u kompozitnom pokazatelju, može se zaključiti da većina uključenih pokazatelja kreditiranja zajedno sa pokazateljima poslovanja banaka, raspona kamatnih stopa i burzanskih indeksa, negativno doprinose kompozitnom pokazatelju financijskog

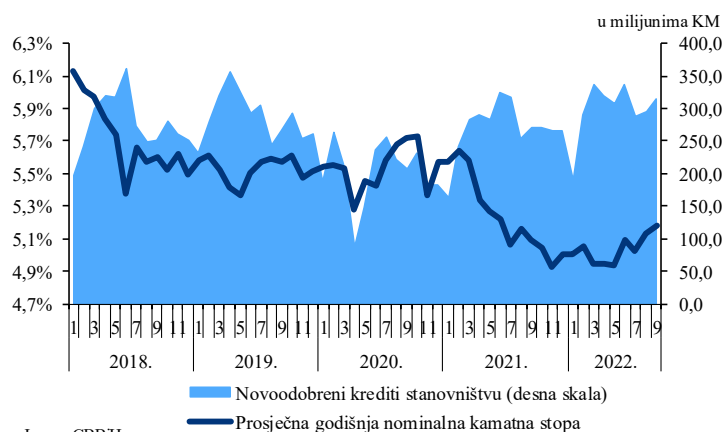
Grafikon 7: Kvaliteta kreditnog portfelja**Grafikon 8: Procjena financijskog ciklusa BiH**

¹ Metodologija za procjenu financijskog ciklusa je detaljno opisana u Izvješću o financijskoj stabilnosti za 2021. godinu.

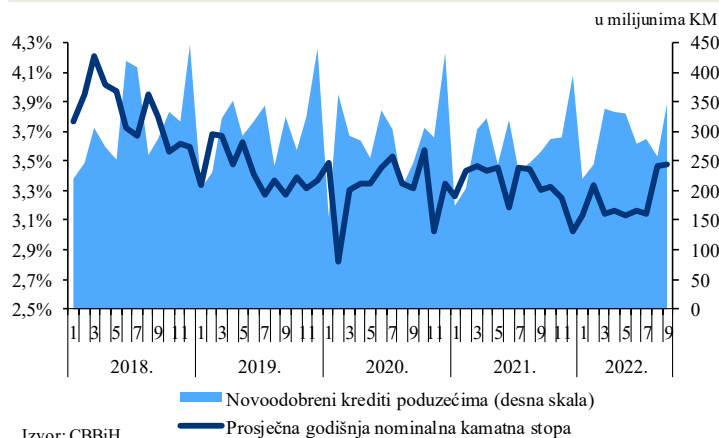
ciklusa. S druge strane, nekvalitetni krediti, novčana masa, podatci s tržišta rada i strano zaduživanje ublažavaju pad pokazatelja odnosno ukazuju na postupan oporavak financijskog ciklusa.

Prema podacima o novoodobrenim kreditima i pripadajućim kamatnim stopama, u trećem tromjesečju se bilježi blagi porast kamatnih stopa, a realno je očekivati i postupno povećanje kamatnih stopa na postojeće kredite stanovništvu koji su odobreni s varijabilnom kamatnom stopom. Prosječna ponderirana kamatna stopa na novoodobrene kreditne plasmane stanovništvu u trećem tromjesečju 2022. godine iznosila je 5,12% i veća je za 12 b.b. u odnosu na kraj prethodne godine (grafikon 9). Prosječna ponderirana kamatna stopa u sektoru

Grafikon 9: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope

Grafikon 10: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope

nefinancijskih poduzeća je u trećem tromjesečju iznosila 3,34% i u odnosu na kraj prethodne godine je povećana za 16 b.b. (grafikon 10). Iako su uvjeti kreditiranja još uvijek povoljni, možemo zaključiti da je dugogodišnji trend pada kamatnih stopa zaustavljen, te da se u narednom razdoblju može očekivati postupno povećanje kamatnih stopa na kredite poduzećima i stanovništvu kao i umjereno pooštavanje ostalih uvjeta kreditiranja, što će dovesti do pada potražnje za kreditima u oba sektora². S ciljem ograničavanja porasta kreditnog rizika koji može proistići iz naglog rasta aktivnih kamatnih stopa, agencije za bankarstvo su donijele mjere za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa izazvanog rastom referentnih kamatnih stopa, inflatornim pritiscima i drugim poremećajima na međunarodnim financijskim tržištima. Dodatno, olakšavajuću okolnost u pogledu rasta kreditnog rizika prouzrokovanog rastom kamatnih stopa predstavlja sve intenzivnije novo kreditno zaduživanje uz fiksnu kamatnu stopu (grafikon 11). I pored navedenog, rast

² Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BIH (Izvešće za drugo tromjesečje 2022. godine)

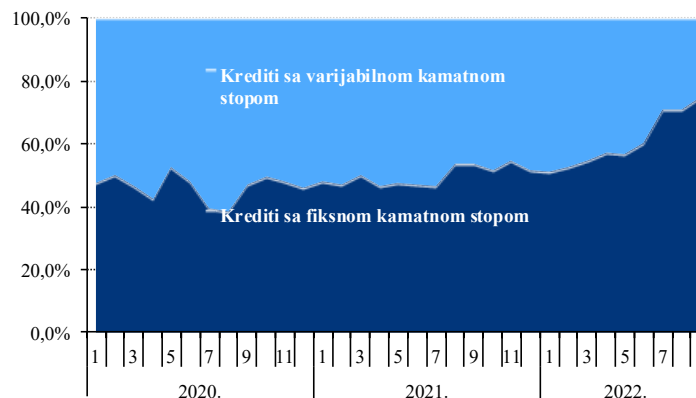
referentnih kamatnih stopa, te samim tim rast kamatnih stopa na kredite vezane za EURIBOR, će u znatnoj mjeri povećati trošak otplate zaduženja stanovništva, što će najviše pogoditi kategorije dužnika sa kreditima najduže preostale ročnosti do dospelja.

Struktura izvora financiranja banaka u najvećoj mjeri se temelji na depozitima domaćih sektora, koji nisu vezani uz

kamatne stope na međunarodnim financijskim tržištima, što bi moglo ublažiti pritisak na snažan rast aktivnih kamatnih stopa. Iako je ovakva struktura izvora u trenutnim okolnostima snažnog rasta kamatnih stopa u globalnom okruženju relativno povoljna za banke, nepovoljna ročna struktura depozita predstavlja rizik za značajniji kreditni rast u privatnom sektoru. Nakon kratkotrajnog šoka likvidnosti koji je uzrokovao povlačenje depozita, prvenstveno stanovništva, u prvom tromjesečju 2022. godine, u drugom i trećem tromjesečju nastavljen je trend rasta. Depoziti domaćih rezidentnih sektora čine čak 97% ukupnih depozita bankarskog sektora, te su na kraju drugog i trećeg tromjesečja iznosili 27,8 i 28,7 milijardi KM, respektivno. Od početka tekuće godine ukupni depoziti su zabilježili rast od 2,9%, čemu su u najvećoj mjeri doprinijeli depoziti vladinih institucija i javnih poduzeća koji su zabilježili rast od 15,5%, te depoziti privatnih nefinancijskih poduzeća koji su rasli po stopi od 7,4%. Ročna struktura depozita nastavila se pogoršavati tijekom 2022. godine. Udio depozita najkraćih ročnosti, s rokom dospelja od 1 do 7 dana, u ukupnim depozitima je povećan, dok je istovremeno smanjen udio depozita s rokom dospelja preko pet godina, koji čine svega 0,4% ukupnih depozita (grafikon 12).

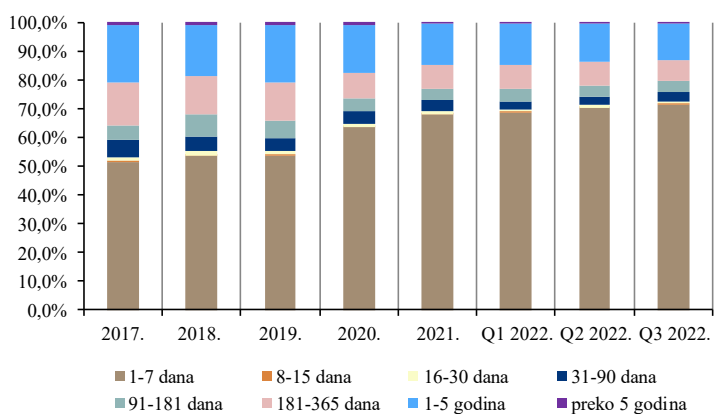
Bankarski sektor BiH je u prvoj polovini 2022. godine zabilježio respektabilnu neto dobit i ostvario viši povrat na prosječnu aktivu i kapital u usporedbi s istim razdobljem prethodne

Grafikon 11: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope

Izvor: CBBiH

Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti

Izvor: CBBiH

godine. Neto dobit bankarskog sektora u prvom polugodištu 2022. iznosila je 253,4 milijuna KM i viša je za 17,3% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (grafikon 13).

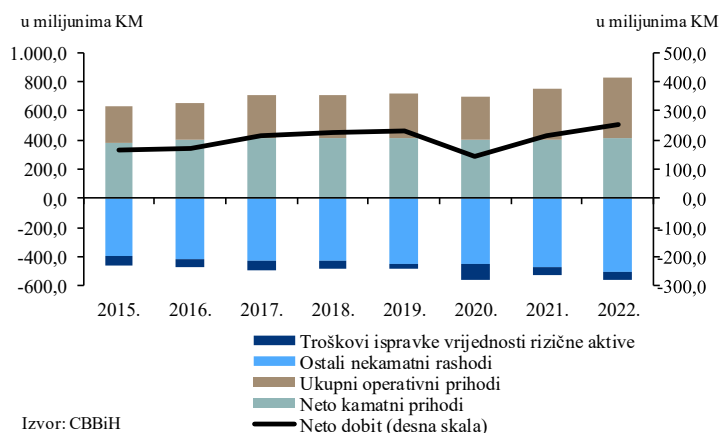
Oporavak ekonomske i kreditne aktivnosti pozitivno je utjecao na rast operativnih i neto kamatnih prihoda u prvom polugodištu 2022. godine. Najveći doprinos rastu profitabilnosti daje kontinuiran, dinamičan rast ukupnih operativnih prihoda koje su banke ostvarile po osnovi povećanja prihoda od naknada za izvršene usluge. Osnovni izvori prihoda za banke, kamatni prihodi, su također nastavili trend rasta započet u drugom dijelu 2021. godine, uz istovremeni pad kamatnih rashoda. Rast kamatnih prihoda ostvaren je zahvaljujući oporavku kreditne aktivnosti u privatnom nefinancijskom sektoru, s obzirom na to da do tada nije bio zabilježen rast prosječnih ponderiranih kamatnih stopa u privatnom sektoru.

U tablici 1 izdvojeni su osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora BiH.

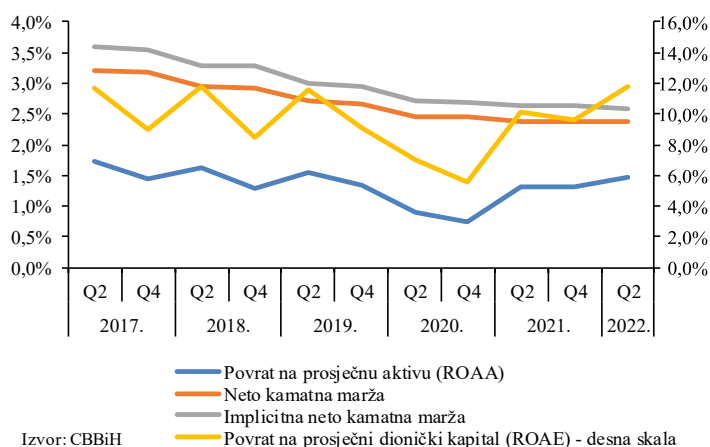
Tabela 1: Odabrani pokazatelji iz bankarskog sektora BiH								
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Q2 2022.
Ukupna aktiva (mil. KM)	23.736,9	25.013,8	27.248,8	29.854,2	32.508,2	32.905,0	35.442,1	35.564,9
Ukupna aktiva (% BDP)	83,0	83,6	86,8	89,3	92,1	96,1	91,7	85,4
Ukupni kapital (mil. KM)	3.346,5	3.590,7	3.817,5	3.936,6	4.174,8	4.120,4	4.224,7	4.347,4
Aдекватnost kapitala (%)	14,9	15,8	15,7	17,5	18,0	19,2	19,6	19,3
Ukupni krediti (mil. KM)	16.457,6	16.829,5	18.048,8	19.331,5	20.684,1	20.748,5	21.596,0	21.923,0
Nekvalitetni krediti (%)	13,7	11,8	10,0	8,8	7,4	6,1	5,8	5,2
Ukupni depoziti (mil. KM)	18.055,5	19.187,7	21.196,0	23.654,5	25.820,1	26.176,1	28.683,5	28.725,7
Odnos kredita i depozita (%)	91,1	87,7	85,2	81,7	80,1	79,3	75,3	76,3
Neto profit (mil. KM)	31,6	218,6	336,2	330,4	370,5	227,1	409,0	253,4
Broj banaka	23	23	23	23	23	23	22	22

Izvor: CBBiH

Grafikon 13: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu

Grafikon 14: Pokazatelji profitabilnosti

2.1. Osnovni nalazi testa na stres solventnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine

Zahvaljujući dobrom zdravlju bh. bankarskog sektora koje se očituje kroz poboljšanje osnovnih pokazatelja na kraju prvog polugodišta 2022. godine u odnosu na kraj prethodne godine, a koji su bili polazna osnova za testiranje na stres solventnosti, bankarski sektor bi u sva tri pretpostavljena scenarija testa na stres uspio zadržati stabilnost. Rezultati testova na stres ukazuju da bi se kapitaliziranost na razini sektora zadržala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, čak i u snažnijem ekstremnom scenariju koji podrazumijeva značajno dodatno pogoršanje makroekonomskih uvjeta u zemlji i inozemstvu.

S obzirom na to da su prilikom kalibracije scenarija u obzir uzeti svi makroekonomski rizici koji su i dalje aktuelni, uključujući ratna događanja u Ukrajini i njihove implikacije na realnu ekonomiju, sva tri scenarija su ostala nepromijenjena u odnosu na prethodna dva ciklusa testiranja (Q4 2021 i Q1 2022. godine). U tablici 2 dat je pregled ključnih makroekonomskih pretpostavki za sva tri scenarija i tri godine za koje se vrši testiranje, a detaljan opis scenarija prezentiran je u Izvješću o financijskoj stabilnosti za 2021. godinu.

Tabela 2. Osnovne pretpostavke u testovima na stres

	Osnovni scenarij			Ekstremni scenarij 1			Ekstremni scenarij 2		
	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.
Realni rast BDP-a	2,8%	1,5%	2,1%	-1,5%	-2,5%	-0,1%	-3,0%	-5,5%	-2,0%
Inflacija	7,7%	3,9%	2,8%	11,0%	6,1%	4,4%	13,0%	6,9%	5,0%
Kreditni rast - poduzeća	2,6%	1,9%	2,2%	0,4%	-0,7%	0,6%	1,3%	-3,7%	-0,8%
Kreditni rast - stanovništvo	2,9%	2,7%	1,9%	0,7%	-2,3%	-1,7%	-2,4%	-3,0%	-3,5%
Aktivne kamatne stope - poduzeća	3,8%	4,4%	4,5%	4,1%	5,1%	5,6%	4,1%	5,5%	6,2%
Aktivne kamatne stope - stanovništvo	6,0%	6,2%	6,3%	6,2%	6,8%	7,1%	6,2%	7,1%	7,6%
Rast cijena nekretnina stambene namjene	9,1%	1,9%	1,3%	7,9%	-5,3%	-6,3%	8,3%	-9,1%	-12,9%

Izvor: CBBiH

Rezultati testiranja na stres na kraju prvog polugodišta 2022. su poboljšani u odnosu na rezultate testiranja na stres provedenog s podacima za kraj prethodne godine i pored toga što nije bilo promjena u intenzitetu pretpostavljenih šokova. Navedeno je prije svega rezultat izostanka materijalizacije pretpostavljenih šokova u prvoj polovini godine, odnosno ostvarenih pokazatelja poslovanja banaka na kraju prvog polugodišta 2022. koji ukazuju na dobro zdravlje bankarskog sektora i njegovu pojačanu otpornost na šokove. U osnovnom scenariju koji u vremenskom horizontu od tri godine karakterizira usporavanje ekonomske aktivnosti, koje vodi blagom pogoršanju kvalitete kreditnog portfelja i nižoj profitabilnosti, bankarski sektor bi bilježio neznatno smanjenje stope adekvatnosti kapitala koja bi do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres ostala na visokoj razini od 18,7%. U slučaju materijalizacije šokova pretpostavljenih u

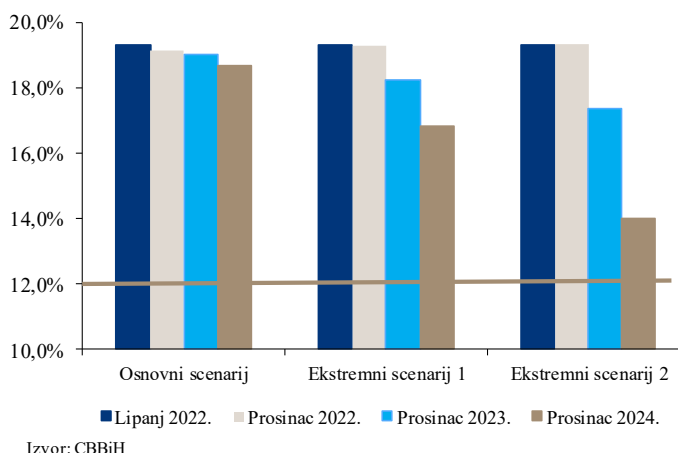
blažem ekstremnom scenariju koji pretpostavlja negativan ekonomski rast tijekom sve tri godine testiranja, stopa adekvatnosti kapitala na agregiranoj razini bi se smanjila tek u drugoj godini vremenskog horizonta sa početnih 19,3% na 18,2% do kraja 2023. godine, odnosno na 16,8% do kraja 2024. godine. U snažnijem ekstremnom scenariju stopa adekvatnosti kapitala na agregiranoj razini bi na kraju 2023.

godine iznosila 17,4%, dok bi se do kraja 2024. godine smanjila na 14,0% (grafikon 15).

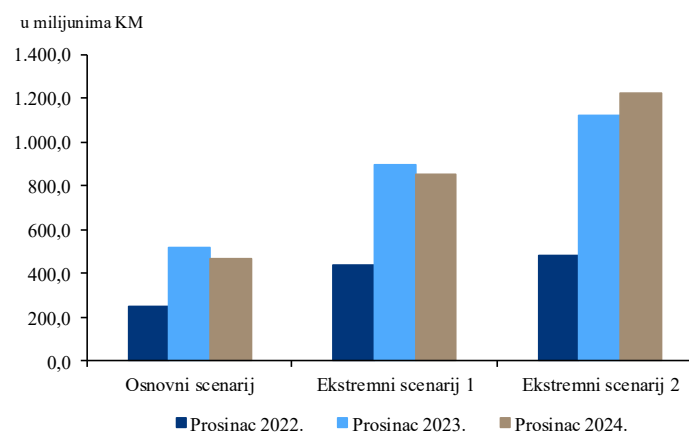
Iako rezultati testova na stres pokazuju da bi se na razini bankarskog sektora u slučaju pretpostavljenih šokova u ekstremnim scenarijima uspjela zadržati adekvatna kapitaliziranost, pojedine banke bi, uslijed specifičnosti u svom poslovanju, imale potrebe za dodatnim kapitalom. Tako bi u blažem eksternom scenariju ukupno tri banke iskazale potrebu za dokapitalizacijom, dok u snažnijem ekstremnom scenariju ukupno sedam banaka ne bi zadovoljilo minimalnu propisanu razinu kapitala.

S obzirom na to da je kreditni rizik najznačajniji rizik po poslovanje bh. bankarskog sektora, na pad stope adekvatnosti kapitala dominantan utjecaj upravo imaju gubitci po osnovi rezerviranja za kreditni rizik. Očekivano pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja koje je pretpostavljeno u svim scenarijima uslijed jačanja rizika u makroekonomskom okruženju neminovno bi dovelo do većih rezerviranja za kreditne gubitke. Tako bi u osnovnom scenariju pokazatelj nekvalitetni krediti (NPL) u ukupnim kreditima na razini sustava mogao porasti sa 5,2% na kraju drugog tromjesečja 2022. godine na 6,5% do kraja 2024. godine. U blažem ekstremnom scenariju ovaj pokazatelj bi mogao porasti na 11,3%, a u jačem ekstremnom scenariju na čak 15%. Gubitci po osnovi kreditnog rizika proizlaze upravo iz rezerviranja za stavke financijske aktive (grafikon 16),

Grafikon 15: Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora

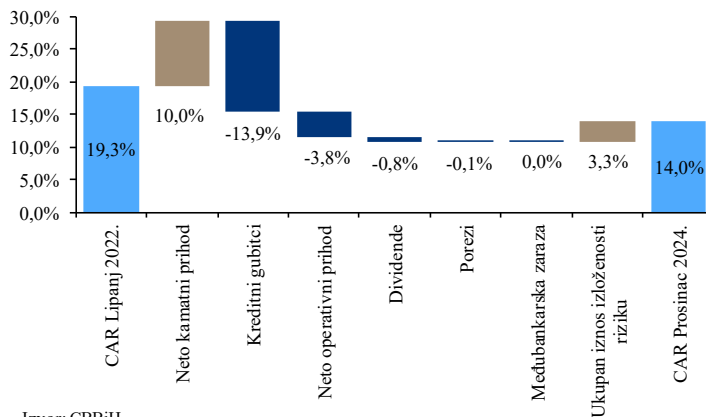
Grafikon 16: Rezervisanja za kreditni rizik

prvenstveno kreditnog portfelja sektora poduzeća i stanovništva i daju najznačajniji negativan doprinos stopi adekvatnosti kapitala u uvjetima stresa. Stopa adekvatnosti kapitala je također pod značajnim utjecajem kumulativnih promjena neto kamatnih prihoda i neto operativnih prihoda. Neto kamatni prihodi, koji imaju ključni pozitivan doprinos na održavanju adekvatnosti kapitala na razini bankarskog sektora u ekstremnim scenarijima postupno se smanjuju iz razdoblja u razdoblje, što je u najvećoj mjeri posljedica pretpostavke o značajnom padu kreditne aktivnosti u ekstremnim scenarijima, kako u sektoru poduzeća tako i u sektoru stanovništva, ali je dijelom i rezultat pretpostavljenog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja. Pretpostavljeni rast aktivnih kamatnih stopa neće biti dovoljan da nadomjesti stagnaciju kreditnog rasta, dok će pritisak na neto kamatni rezultat također doći i sa strane pasivnih kamatnih stopa kroz povećane kamatne rashode.

S obzirom na to da je u testu na stres postavljena i pretpostavka isplate dividendi u sva tri razdoblja testiranja na stres i u sva tri scenarija, banke koje ostvaruju dobit isplaćuju dividendu, što daje negativan doprinos konačnoj stopi adekvatnosti kapitala u bankarskom sektoru. Utjecaj međubankarske zaraze u sustavu na kapitaliziranost banaka, koji je kvantificiran u oba ekstremna scenarija, za sada je zanemariv (grafikon 17).

Grafikon 17: Uticaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala, Ekstremni scenario 2

Izvor: CBBiH

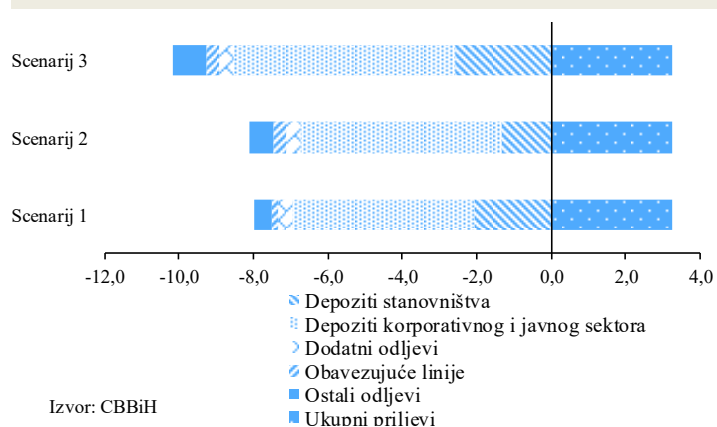
2.2. Osnovni nalazi testa na stres likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine

CBBiH je tijekom 2022. godine počela da provodi top-down makro test na stres likvidnosti na tromjesečnoj razini kao dio makroprudencijalnog alata za otkrivanje rizika likvidnosti na razini bankarskog sektora, kao i potencijalnih potreba za likvidnošću u slučaju financijske krize. Okvir za test na stres likvidnosti temelji se na podacima o novčanim tokovima banaka koji su dostupni za sve komercijalne banke u sustavu počevši od četvrtog tromjesečja 2021. godine. Izračun likvidnosne pozicije u pretpostavljenim uvjetima značajnog stresa u 30-dnevnom vremenskom razdoblju bazira se na pristupu standardizirane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR (engl. Liquidity Coverage Ratio), koja je sastavni dio novih regulatornih propisa za upravljanje rizikom likvidnosti i za koje je propisano da su banke dužne održavati koeficijente od najmanje 100%. Šokovi u testu na stres likvidnosti premašuju LCR parametre u smislu intenziteta i kalibrirani su korištenjem stručne procjene Odjeljenja za financijsku stabilnost CBBiH u obliku tri alternativna nepovoljna scenarija, uvažavajući najbolje prakse drugih središnjih banaka.

Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva i bazira se na povijesnom događaju odnosno globalnoj financijskoj krizi u razdoblju 2008.-2009. godina, koja je rezultirala kratkoročnim gubitkom povjerenja u bh. bankarski sektor i posljedično povlačenjem značajnog dijela depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sustavnu krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora financiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora. Treći, kombinirani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova (velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija) i stresa na financijskom tržištu (veliki pad vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva). Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, s ciljem da se identificiraju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka.

Promjena neto likvidnosnih odljeva kroz tri pretpostavljanja scenarija rezultat je većih likvidnosnih odljeva, dok su ukupni priljevi zadržani na istoj razini u sva tri scenarija. Ukupna

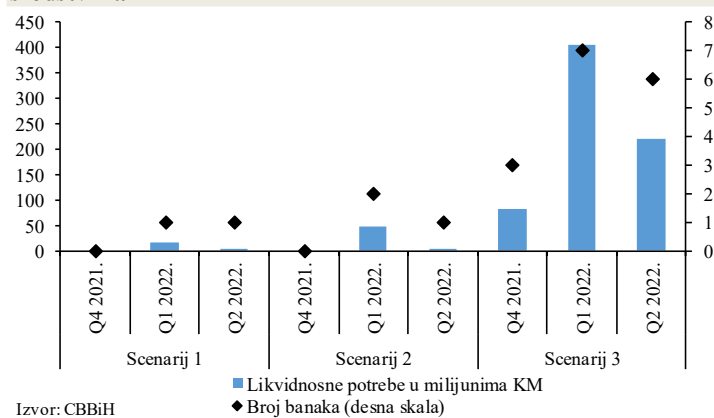
Grafikon 18: Neto likvidnosni odljevi zaključno sa Q2 2022.

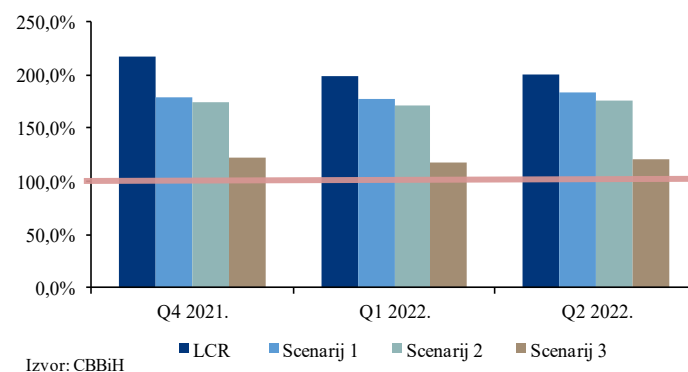
vrijednost odljeva likvidnih sredstava u različitim scenarijima, kao i promjena u strukturi u smislu kontribucije različitih kategorija odljeva na njihovu ukupnu vrijednost razlikuje se po scenarijima (grafikon 18).

Na temelju rezultata testa otpornosti na stres likvidnosti provedenih za posljednja tri tromjesečja, bankarski sektor u BiH može se smatrati prilično otpornim na šokove likvidnosti i šokove na strani izvora financiranja pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Kratkoročni šok likvidnosti u prvom tromjesečju 2022. godine, povezan sa sankcijama ruskim bankama uslijed rata u Ukrajini i problemima u poslovanju sa kojima se suočila grupacija Sberbank pokazao je da i u visoko likvidnim sustavima jedan događaj u kratkom roku može rezultirati pogoršanjem likvidnosne pozicije bankarskog sektora. Ipak promatrajući ukupne potrebe za dodatnim likvidnim sredstvima prema provedenim testiranjima na stres, vidljivo je da se nakon likvidnosnog šoka iz prvog tromjesečja, u drugom tromjesečju 2022. povećava otpornost banaka na šokove pretpostavljene u scenarijima testa na stres. Iako su se pojedine banke pokazale osjetljivim na pretpostavljene likvidnosne šokove, posebno u najjačem stresnom scenariju (grafikon 19), agregirani rezultati testiranja na stres pokazuju da je LCR za bankarski sektor u svakom od tri provedena tromjesečna testa na stres, čak i u najjačem stresnom scenariju ostao znatno iznad regulatornog minimuma (grafikon 20).

Grafikon 19: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima

Grafikon 20: Koficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor

Napomena: Za razliku od LCR-a u alternativnim scenarijima stres testa likvidnosti, iznos očekivanih priliva koji može nadoknaditi očekivane odljeve nije ograničen na 75% odljeva.

3. Strukturne i regulatorne promjene u financijskom sektoru

Među najvažnijim promjenama u regulatornom okviru za poslovanje bankarskog sektora u BiH tijekom 2022. godine izdvajaju se odluka Agencije za osiguranje depozita u BiH o povećanju iznosa osiguranog depozita kod banaka, mjere agencija za bankarstvo za ublažavanje kreditnog rizika uslijed rasta kamatnih stopa i donošenje metodologija za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL).

Agencije za osiguranje depozita u BiH donijela je odluku o povećanju iznosa osiguranog depozita kod banaka sa 50.000 KM na 70.000 KM koja se primjenjuje od 1. studenoga 2022. godine. Povećanjem iznosa osiguranog depozita, BiH se nastavlja približavati standardima EU iz oblasti zaštite depozita, što doprinosi jačanju povjerenja u bankarski sektor te sveukupnoj financijskoj stabilnosti u zemlji.

U oblasti sanacije banaka tijekom 2022. godine donesene su metodologije za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL) od strane obje agencije za bankarstvo, čime se propisuje način izračunavanja MREL zahtjeva odnosno minimalni iznos regulatornog kapitala i prihvatljivih obveza koji osigurava sposobnost banke da pokrije odgovarajući iznos gubitaka i da, ovisno o strategiji restrukturiranja, bude dokapitalizirana iznosom koji je dovoljan za provedbu preferirane strategije restrukturiranja. Agencije za bankarstvo utvrđuju MREL zahtjev za svaku banku pojedinačno koristeći istu metodologiju koju je banka dužna kontinuirano ispunjavati na pojedinačnoj osnovi, odnosno na konsolidiranoj osnovi, ako je tako naloženo. Također, krajem ožujka 2022. godine donesene su i odluke o izmjenama i dopunama odluke o planovima oporavka banke i bankarske grupe kojima su uključeni dodatni pokazatelji plana oporavka uključujući minimalni zahtjev za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL) kao i nove pokazatelje likvidnosti, i to koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) i koeficijent neto stabilnog financiranja (NSFR).

Krajem prvog polugodišta 2022. agencije za bankarstvo su stavile izvan snage odluke o privremenim mjerama banaka za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih pandemijom. U drugoj polovini godine agencije za bankarstvo su donijele odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa izazvanog rastom referentnih kamatnih stopa, inflatornim pritiscima i drugim poremećajima na međunarodnim financijskim tržištima koji mogu imati negativne učinke na tržište BiH. Primarni ciljevi mjera su pravovremeno upravljanje kreditnim rizikom, formiranje dodatnih rezervi za očekivane kreditne gubitke za razinu kreditnog rizika 1 i 2 u slučaju značajnijeg rasta kamatnih stopa i ublažavanje posljedica potencijalno

značajnog porasta iznosa otplate duga. Očekivanja regulatora su da će donesene mjere ograničiti postupke banaka koji bi mogli nepovoljno utjecati na građane i gospodarstvo te u konačnici i na rast sustavnih rizika.

Zahvaljujući postojanju adekvatnog regulatornog okvira za restrukturiranje banaka, početkom 2022. godine agencije za bankarstvo su uspješno provele proces restrukturiranja nad Sberbank a.d. Banja Luka i Sberbank BH d.d. Sarajevo. Sberbank a.d. Banja Luka prešla je u vlasništvo Nove Banke a.d. Banja Luka i nastavila poslovanje pod novim nazivom Atos Bank a.d. Banja Luka. Društvo ASA FINANCE d.d. Sarajevo preuzelo je vlasništvo nad Sberbank BH d.d. Sarajevo te je ova banka od svibnja 2022. nastavila poslovati pod nazivom ASA Banka Naša i snažna d.d. Sarajevo, da bi od prosinca 2022. godine bila pripojena banci ASA Banka d.d. Sarajevo, nakon čega je broj banaka u bankarskom sektoru u BiH smanjen na 21 banku. Nakon promjene vlasništva Komercijalne banke a.d. Banja Luka u prosincu 2021. godine, u ožujku 2022. godine izvršena je i službena promjena poslovnog naziva ove banke u Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka u skladu sa nazivom novog vlasnika Banka Poštanska štedionica a.d. Beograd.